
Islandzki - Lekcja 11: Liczebniki Porządkowe, Daty, Święta i Uroczystości

Wprowadzenie

Witamy w jedenastej lekcji naszego kursu! W tej lekcji skupimy się na liczebnikach porządkowych, które są niezbędne do określania kolejności, a także do mówienia o datach. Poznamy również słownictwo związane z islandzkimi świętami i uroczystościami. Ta wiedza pozwoli Ci lepiej zrozumieć islandzką kulturę i swobodniej komunikować się w różnych sytuacjach.

Cel Lekcji

Po ukończeniu tej lekcji będziesz potrafił/a:

- Tworzyć i używać liczebniki porządkowe.
- Prawidłowo zapisywać i wymawiać daty po islandzku.
- Nazwać najważniejsze islandzkie święta i uroczystości.
- Opisywać, jak obchodzi się święta w Islandii.
- Rozmawiać o swoich ulubionych świętach i tradycjach.

Rozdział 1: Liczebniki Porządkowe (Raðtölur)

Liczebniki porządkowe odpowiadają na pytanie *który z kolei?*. W islandzkim, podobnie jak w polskim, liczebniki porządkowe odmieniają się przez rodzaj i liczbę.

Tworzenie:

- **1-2:** Liczebniki porządkowe dla "pierwszy" i "drugi" są *nieregularne*.

Liczebnik Główny	Męski	Żeński	Nijaki	Polski
einn/ein/eitt	fyrsti	fyrsta	fyrsta	pierwszy
tveir/tvær/tvö	annar	önnur	annað	drugi

- **3-12:** Do tematu liczebnika głównego dodajemy końcówkę **-i** (M), **-ja** (Ż), **-ja** (N).
Uwaga: zachodzą zmiany w temacie niektórych liczebników.

Liczebnik Główny	Męski	Żeński	Nijaki	Polski
þrír/þrjár/þrjú	þriðji	þriðja	þriðja	trzeci
fjórir/fjórar/fjögur	fjórði	fjórða	fjórða	czwarty
fimm	fimmti	fimmta	fimmta	piąty
sex	sjötti	sjötta	sjötta	szósty
sjö	sjöundi	sjöunda	sjöunda	siódmy
átta	áttundi	áttunda	áttunda	ósmy
níu	níundi	níunda	níunda	dziewiąty
tíu	tíundi	tíunda	tíunda	dziesiąty
ellefu	ellefti	ellefta	ellefta	jedenasty
tólf	tólfthi	tólfthi	tólfthi	dwunasty

- **13-19:** Do tematu liczebnika głównego dodajemy końcówkę **-andi** (M), **-anda** (Ż), **-anda** (N).

Liczebnik Główny	Męski	Żeński	Nijaki	Polski
þrettán	þrettándi	þrettánda	þrettánda	trzynasty
fjórtán	fjórtándi	fjórtánda	fjórtánda	czternasty
fimmtán	fimmtándi	fimmtánda	fimmtánda	piętnasty
sextán	sextándi	sextánda	sextánda	szesnasty
sautján	sautjándi	sautjánda	sautjánda	siedemnasty
átján	átjándi	átjánda	átjánda	osiemnasty
nítján	nítjándi	nítjánda	nítjánda	dziewiętnasty

- **20, 30, 40, ...:** Do tematu liczebnika głównego dodajemy: * **-ugasti** (M) * **-ugasta** (Ż) * **-ugasta** (N)

Liczebnik Główny	Męski	Żeński	Nijaki	Polski
tuttugu	tuttugasti	tuttugasta	tuttugasta	dwudziesty

|þrjátíu | þrítugasti| þrítugasta | þrítugasta| trzydziesty| |fjörutíu| fertugasti | fertugasta| fertugasta| czterdziesty| | ... | ... | ... | ... | ... |

- **Liczebniki złożone (np. 21, 35):** Stopniujemy tylko *ostatni* człon liczebnika.
 - *tuttugu og einn (21) -> tuttugasti og fyrsti* (dwudziesty pierwszy)
 - *þrjátíu og fimm (35) -> þrítugasti og fimmti* (trzydziesty piąty)

Ćwiczenie 1:

1. Utwórz liczebniki porządkowe (wszystkie formy rodzajowe) od następujących liczebników: 6, 8, 11, 15, 19, 23, 37, 42, 58, 100.
2. Przetłumacz na islandzki: pierwszy dzień, druga książka, trzecie dziecko, czwarty raz, piąta godzina, szóste piętro, siódmy miesiąc, ósmy cud świata, dziewiąty rozdział, dziesiąty rok, jedenasty listopada, dwunasty grudnia.

Rozdział 2: Daty (Dagsetningar)

W islandzkim daty zapisujemy i wymawiamy w następujący sposób:

- **Dzień:** Liczebnik porządkowy w rodzaju męskim.
- **Miesiąc:** Nazwa miesiąca w *dopełniaczu*.
- **Rok:** Liczebnik główny.

Przykład:

1. janúar 2024 -> *fyrsti janúar tuttugu hundruð tuttugu og fjögur* (dosł. "pierwszy stycznia dwa tysiące dwadzieścia cztery")

Miesiące (przypomnienie i dopełniacz):

Mianownik	Dopełniacz	Polski
janúar	janúar	styczeń
febrúar	febrúar	luty
mars	mars	marzec
apríl	apríl	kwiecień
maí	maí	maj

Mianownik	Dopełniacz	Polski
júní	júní	czerwiec
júlí	júlí	lipiec
ágúst	ágúst	sierpień
september	september	wrzesień
október	október	październik
nóvember	nóvember	listopad
desember	desember	grudzień

Uwagi:

- Wiele miesięcy nie odmienia się w dopełniaczu.
- Zwróć uwagę na to, że w datach używa się *dopełniacza* nazwy miesiąca, a nie mianownika.
- W mowie potocznej często pomija się słowo *hundrað* (setki) w roku, np. *tuttugu tuttugu og fjögur* (2024).
- Zamiast pełnej daty, można powiedzieć "Í dag er ..." a następnie podać liczebnik porządkowy w rodzaju męskim, np. *Í dag er þriðji*. (Dzisiaj jest trzeci [dzień miesiąca].)

Ćwiczenie 2:

1. Zapisz i powiedz po islandzku następujące daty: 5 marca 1980, 12 czerwca 2005, 29 października 1999, 1 stycznia 2024, 31 grudnia 2023, Twój dzień urodzenia.
2. Zapytaj kogoś (lub sam/a sobie odpowiedz) o datę urodzenia, używając pytania: *Hvenær ertu fædd(ur)/fædd?* (Kiedy się urodziłeś/aś?). Odpowiedz, używając pełnej daty.

Rozdział 3: Święta i Uroczystości (Hátíðir og Hátíðisdagar)

Poznajmy teraz nazwy i tradycje związane z najważniejszymi islandzkimi świętami.

Islandzki	Polski	Data	Opis
Nýársdagur	Nowy Rok	1 stycznia	Podobnie jak w innych krajach, świętowany fajerwerkami, spotkaniami rodzinnymi i imprezami.

Islandzki	Polski	Data	Opis
Prettándinn	Trzech Króli (dosł. "Trzynasty [dzień]")	6 stycznia	Koniec okresu świątecznego. W Islandii wiąże się z elfami, trollami i "ukrytymi ludźmi" (huldufólk).
Bóndadagur	Dzień Męża	Pierwszy piątek po 19 stycznia (zaczyna miesiąc Þorri)	Święto ku czci mężczyzn. Żony i partnerki obdarowują swoich mężów i partnerów. Tradycyjne jedzenie to m.in. "þorramatur".
Konudagur	Dzień Kobiet	Pierwsza niedziela po 18 lutego (zaczyna miesiąc Góa)	Święto ku czci kobiet. Mężowie i partnerzy obdarowują swoje żony i partnerki.
Bolludagur	Dzień Bułeczki	Poniedziałek, 7 tygodni przed Wielkanocą	Dzieci budzą rodziców, "bijąc" ich specjalnymi, kolorowymi różgami (bolluvöndur) i wołając "bolla, bolla!". Je się słodkie bułeczki z kremem.
Sprengidagur	Tłusty Wtorek (dosł. "Dzień Pęknięcia")	Wtorek, 7 tygodni przed Wielkanocą	Tradycyjnie je się solone mięso i grochówkę (saltkjöt og baunir), aż do "pęknięcia".
Öskudagur	Środa Popielcowa	Środa, 7 tygodni przed Wielkanocą	Dzieci przebierają się i chodzą po domach, śpiewając piosenki w zamian za słodycze.
Páskar	Wielkanoc	Niedziela, data ruchoma	Święto religijne. W Islandii popularne są

Islandzki	Polski	Data	Opis
			czekoladowe jajka z niespodzianką (páskaegg) i rodzinne spotkania.
Sumardagurinn fyrsti	Pierwszy Dzień Lata	Pierwszy czwartek po 18 kwietnia	Święto państwowe. Choć pogoda często jeszcze nie jest letnia, Islandczycy świętują nadejście jaśniejszych dni.
Verkalýðsdagurinn	Święto Pracy	1 maja	Święto państwowe. Demonstracje, pochody i spotkania.
Hvítasunnudagur	Zielone Świątki	Niedziela, 7 tygodni po Wielkanocy	Święto religijne.
Sjómanna dagurinn	Dzień Marynarza	Pierwsza niedziela czerwca	Święto ku czci marynarzy. Festyny, zawody i pokazy w portach.
Þjóðhátíðardagurinn	Święto Niepodległości	17 czerwca	Najważniejsze święto państwowe. Rocznicą ogłoszenia niepodległości Islandii w 1944 roku. Parady, koncerty, festyny.
Jónsmessa	Noc Świętojańska	24 czerwca	Święto związane z przesileniem letnim. Wierzono, że tej nocy dzieją się magiczne rzeczy.
Verslunarmannahefji	Długi Weekend Kupców	Pierwszy weekend sierpnia	Bardzo popularny czas na wyjazdy za miasto, festiwale i imprezy plenerowe.
Jól	Boże Narodzenie	24-26 grudnia	Najważniejsze święto rodzinne. W Islandii istnieje 13 "świętecznych

Islandzki	Polski	Data	Opis
			chłopaków" (jólasveinar), którzy przychodzą do dzieci w dniach 12-24 grudnia.
Gamlársdagur	Sylwester	31 grudnia	Huczne świętowanie, fajerwerki.

Ćwiczenie 3:

1. Powtórz nazwy islandzkich świąt.
2. Powiedz, kiedy obchodzi się w Polsce: Nowy Rok, Trzech Króli, Wielkanoc, Święto Pracy, Boże Narodzenie. Użyj islandzkich nazw miesięcy i liczebników porządkowych.
3. Opisz, jak obchodzi się Boże Narodzenie w Islandii.
4. Które islandzkie święto wydaje Ci się najciekawsze i dlaczego?

Rozdział 4: Ćwiczenia Utrwalające

1. **Liczebniki:** Napisz słownie po islandzku następujące liczby i liczebniki porządkowe: 7, 14, 29, 41, 63, 88, 102, siódmy, czternasty, dwudziesty dziewiąty, czterdziesty pierwszy, sześćdziesiąty trzeci, osiemdziesiąty ósmy, sto drugi.
2. **Daty:** Zapisz i powiedz po islandzku następujące daty: 1 maja 1968, 24 grudnia 2000, 17 czerwca 1944, Twój dzień urodzenia, dzisiejsza data.
3. **Święta:** Ułóż po 2 zdania na temat każdego z wymienionych świąt (Þrettándinn, Bolludagur, Sumardagurinn fyrsti, Þjóðhátíðardagurinn, Jól).
4. **Tłumaczenie:** Przetłumacz na islandzki:
 - Dzisiaj jest pierwszy stycznia.
 - Urodziłem/am się dwudziestego piątego lipca.
 - Święto Niepodległości Islandii obchodzi się siedemnastego czerwca.
 - Wczoraj był trzynasty dzień miesiąca.
 - Lubię Boże Narodzenie, ponieważ to czas rodzinnych spotkań.
 - Zeszłoroczne Święta Bożego Narodzenia spędziłem u rodziny.
5. **Dialog:** Napisz krótki dialog, w którym dwie osoby rozmawiają o swoich planach na święta.

Rozszerzenie (dla ambitnych):

- **Inne Święta:** Znajdź informacje na temat innych, mniej znanych islandzkich świąt i tradycji (np. Þorrablót, Þjóðhátíð, Menningarnótt).
- **Islandzki Kalendarz:** Islandzki kalendarz ludowy różnił się od współczesnego. Spróbuj znaleźć informacje na temat dawnych nazw miesięcy i związanych z nimi zwyczajów.

- **Przysłowia i Zwroty:** Znajdź islandzkie przysłowia i zwroty związane ze świętami lub porami roku.
- **Piosenki:** Posłuchaj islandzkich piosenek świątecznych (np. *jólasöngvar*).
- **Przepisy:** Znajdź przepisy na tradycyjne islandzkie potrawy świąteczne (np. *hangikjöt*, *laufabrauð*, *rjómapönnukökur*) i spróbuj je przygotować (jeśli masz taką możliwość).

Dodatkowe Informacje

- Znajomość liczebników porządkowych, dat i nazw świąt jest ważna dla zrozumienia islandzkiej kultury i swobodnej komunikacji.
- Regularne ćwiczenia i powtarzanie pomogą Ci utrwalić tę wiedzę.

Zakończenie

Świetnie! Ukończyłeś/aś jedenastą lekcję. Teraz potrafisz mówić o datach, znasz nazwy islandzkich świąt i wiesz, jak się je obchodzi. To kolejny krok na drodze do opanowania języka islandzkiego!

Gangi þér vel!

Islandzki - Lekcja 12: Islandia - Geografia, Kultura i Ciekawostki. Immersja Językowa.

Wprowadzenie

Witamy w dwunastej, ostatniej lekcji naszego podstawowego kursu języka islandzkiego! Ta lekcja będzie inna niż poprzednie. Zamiast skupiać się na nowej gramatyce, zanurzymy się w *islandzkiej kulturze i geografii*. Poznamy fascynujące fakty o Islandii, a także zastosujemy metodę *immersji językowej*, abyś mógł/mogła poczuć się, jakbyś naprawdę był/a w Islandii. Przygotuj się na wirtualną podróż do krainy lodu i ognia!

Cel Lekcji

Po ukończeniu tej lekcji będziesz:

- Znać podstawowe fakty geograficzne dotyczące Islandii.
- Znać najważniejsze elementy islandzkiej kultury.
- Rozumieć i używać słownictwa związanego z Islandią.
- Mieć większą motywację do dalszej nauki języka islandzkiego.
- Wiedzieć, jak stosować metodę immersji językowej w samodzielnej nauce.

Rozdział 1: Islandia - Kraina Lodu i Ognia (Ísland - Land Íss og Elds)

Islandia to wyspa położona na północnym Atlantyku, tuż pod kołem podbiegunowym. Jest znana ze swojej *spektakularnej przyrody, wulkanów, lodowców, gejzerów, gorących źródeł i zorzy polarnej*.

(Grafika: Mapa Islandii z zaznaczonymi najważniejszymi miastami, wulkanami, lodowcami i atrakcjami turystycznymi. Możesz użyć np. mapy z Google Maps lub OpenStreetMap i dodać do niej własne oznaczenia.)

Przykładowa mapa, można użyć innej i dodać własne elementy.

Podstawowe fakty (Grunnupplýsingar):

- **Stolica (Höfuðborg):** Reykjavík
- **Ludność (Íbúafjöldi):** około 370 000
- **Język urzędowy (Opinbert tungumál):** islandzki (íslenska)
- **Waluta (Gjaldmiðill):** korona islandzka (króna, ISK)
- **Ustrój polityczny (Stjórnskipulag):** republika parlamentarna

- **Najwyższy szczyt (Hæsti tindur):** Hvannadalshnjúkur (2110 m n.p.m.)
- **Największy lodowiec (Stærsti jökull):** Vatnajökull
- **Najbardziej aktywny wulkan (Virkasta eldfjall):** Hekla (często), Grímsvötn (pod lodowcem Vatnajökull)

Słownictwo (Orðaforði):

Islandzki	Polski
eyja	wyspa
haf	ocean
fjall	góra
jökull	lodowiec
eldfjall	wulkan
hver	gorące źródło
foss	wodospad
hraun	lawą
norðurljós	zorza polarna
náttúra	przyroda
veður	pogoda
landslag	krajobraz
þjóðgarður	park narodowy

Ćwiczenie 1:

1. Znajdź na mapie Islandii: Reykjavík, Vatnajökull, Heklę, Geysir (gejzer), Gullfoss (wodospad), Þingvellir (park narodowy).
2. Odpowiedz po islandzku na pytania:
 - *Hvað heitir höfuðborg Íslands?*
 - *Hver er stærsti jökull á Íslandi?*
 - *Hvað er Hekla?*
 - *Hvað er hægt að sjá á Íslandi? (Co można zobaczyć w Islandii?)*
3. Ułóż 5 zdań, opisujących islandzką przyrodę, używając poznanego słownictwa.

Rozdział 2: Kultura Islandzka (Íslensk Menning)

Islandzka kultura jest bogata i unikalna. Ważną rolę odgrywają:

- **Literatura (Bókmenntir):** Islandia ma długą tradycję literacką, sięgającą średniowiecznych sag. Islandczycy są dumni ze swojego języka i literatury. Współczesna literatura islandzka jest również ceniona na świecie.
- **Muzyka (Tónlist):** Islandzka scena muzyczna jest bardzo różnorodna, od folku po elektronikę. Znani islandzcy artyści to m.in. Björk, Sigur Rós, Of Monsters and Men.
- **Sztuka (List):** Islandia ma wielu utalentowanych artystów, zarówno w dziedzinie malarstwa, rzeźby, jak i sztuki współczesnej.
- **Tradycje (Hefðir):** Islandczycy pielęgnują swoje tradycje, związane m.in. z świętami, folklorem i rękodziełem.
- **Równouprawnienie (Jafnrétti):** Islandia jest krajem o bardzo wysokim poziomie równouprawnienia płci.

(Grafika: Zdjęcie przedstawiające jakiś element islandzkiej kultury, np. islandzkie konie, tradycyjny islandzki sweter (lopapeysa), drewniany kościół, islandzką flagę, okładkę islandzkiej sagi, zdjęcie Björk, itp.) Przykładowe zdjęcie islandzkiego swetra. Możesz wybrać inne.

Słownictwo:

Islandzki	Polski
saga	saga
skáld	poeta
rithöfundur	pisarz
tónlistarmaður	muzyk
listamaður	artysta
þjóðsaga	legenda ludowa
huldufólk	ukryci ludzie
álfur	elf
tröll	troll
lopapeysa	islandzki sweter
þorramatur	tradycyjne islandzkie jedzenie (m.in. kiszony mięso)

Ćwiczenie 2:

1. Przeczytaj krótkie fragmenty islandzkich sag (w tłumaczeniu na polski lub angielski, jeśli nie czujesz się jeszcze na siłach, aby czytać po islandzku). Spróbuj zidentyfikować główne motywy i postacie.

2. Posłuchaj islandzkiej muzyki. Spróbuj rozpoznać, jaki to gatunek.
3. Znajdź w Internecie informacje na temat islandzkiego rękodziela (np. *lopapeysa*, biżuteria z lawy).
4. Ułóż 5 zdań, opisujących islandzką kulturę.

Rozdział 3: Ciekawostki o Islandii (Fróðleiksmolar um Ísland)

- Islandia jest *najmniej zaludnionym* krajem w Europie.
- W Islandii *nie ma komarów*.
- Islandczycy wierzą w *elfy i trolle* (huldufólk). Czasami budowa dróg jest modyfikowana, aby nie naruszyć domniemanych siedzib elfów.
- Islandia jest *jednym z najbezpieczniejszych* krajów na świecie.
- Islandczycy *czytają najwięcej książek* na świecie (w przeliczeniu na mieszkańca).
- W Islandii *nie ma lasów* w tradycyjnym rozumieniu tego słowa (są nieliczne, niskie lasy brzożowe).
- Islandia ma *własną rasę koni* – islandzkie kuce, które są znane ze swojej siły, wytrzymałości i pięciu chodów (w tym tölt i skeið).
- W Islandii *nie ma nazwisk* w tradycyjnym rozumieniu. Islandczycy używają *patronimików* (lub *matronimików*), czyli nazwisk utworzonych od imienia ojca (lub matki) z dodaniem końcówki *-son* (syn) lub *-dóttir* (córka). Np. Jón Einarsson (Jón, syn Einara), Anna Jónsdóttir (Anna, córka Jóna).
- W Reykjavíku znajduje się *jedynie na świecie muzeum fallologiczne* (Hið Íslenzka Reðasafn), które gromadzi penisy ssaków.
- Islandczycy bardzo dbają o *czystość swojego języka* i starają się unikać zapożyczeń.

(Grafika: Zdjęcie przedstawiające jakąś ciekawostkę o Islandii, np. islandzkie kuce, gejzer, zorzę polarną, nietypowy krajobraz, itp.) Przykładowe zdjęcie zorzy polarnej. Możesz użyć innego.

Ćwiczenie 3:

1. Która z ciekawostek o Islandii najbardziej Cię zaskoczyła? Dlaczego?
2. Znajdź w Internecie więcej informacji na temat islandzkich kuców.
3. Wyszukaj islandzkie słowa, które powstały jako odpowiedniki zapożyczeń (np. *tölva* - komputer, *sími* - telefon).

Rozdział 4: Immersja Językowa (Málbað)

Immersja językowa to metoda nauki, która polega na *zanurzeniu się* w języku. Chodzi o to, aby otaczać się językiem jak najczęściej i w jak największym stopniu.

Jak stosować immersję w samodzielnej nauce islandzkiego?

- **Słuchaj islandzkiej muzyki i podcastów:** Nawet jeśli nie rozumiesz wszystkiego, osłuchujesz się z brzmieniem języka, melodią i akcentem.
- **Oglądaj islandzkie filmy i seriale:** Zaczynaj od oglądania z polskimi napisami, potem z islandzkimi, a w końcu bez napisów.

- **Czytaj islandzkie teksty:** Zaczynaj od prostych tekstów (np. książek dla dzieci, artykułów w gazetach online), a potem sięgaj po trudniejsze.
- **Zmień język w telefonie i mediach społecznościowych na islandzki:** To zmusi Cię do codziennego kontaktu z językiem.
- **Znajdź partnera do rozmów online:** Możesz skorzystać z platform do wymiany językowej (np. HelloTalk, Tandem, italki).
- **Myśl po islandzku:** Staraj się formułować swoje myśli po islandzku, nawet jeśli są to proste zdania.
- **Ucz się islandzkich piosenek:** To świetny sposób na naukę słownictwa i wymowy.
- **Podróżuj do Islandii (jeśli masz taką możliwość):** To najlepszy sposób na immersję!
- **Korzystaj z aplikacji do nauki islandzkiego:** (np. Drops, Memrise, Pimsleur).
- **Odwiedzaj islandzkie strony internetowe:** (np. informacyjne, kulturalne).
- **Znajdź islandzkie kanały na YouTube**
- **Używaj islandzkiego słownika online** (np. ISLEX).

Ćwiczenie 4:

1. Wybierz jedną z powyższych metod immersji i stosuj ją przez co najmniej 15 minut dziennie przez tydzień.
2. Napisz krótki dziennik (po islandzku!) opisujący Twoje doświadczenia z immersją. Co było łatwe? Co było trudne? Co Ci się podobało?

Rozszerzenie:

- **Islandzkie jedzenie:** Spróbuj ugotować tradycyjne islandzkie danie (np. *skyr*, *plokkfiskur*, *kjötsúpa*).
- **Islandzkie imiona:** Znajdź listę popularnych islandzkich imion i ich znaczenie.
- **Islandzkie legendy:** Przeczytaj więcej islandzkich sag i legend (w tłumaczeniu lub po islandzku, jeśli czujesz się na siłach).
- **Islandzka polityka:** Dowiedz się więcej o islandzkim systemie politycznym i aktualnych wydarzeniach.
- **Wirtualne zwiedzanie:** Wybierz się na wirtualną wycieczkę po Islandii, korzystając z Google Street View lub filmów na YouTube.

Zakończenie

Gratulacje! Ukończyłeś/aś dwunastą lekcję i cały podstawowy kurs języka islandzkiego! Mamy nadzieję, że ten kurs był dla Ciebie ciekawym i pouczającym doświadczeniem. Teraz masz solidne podstawy, aby kontynuować naukę i rozwijać swoje umiejętności językowe. Pamiętaj, że nauka języka to niekończąca się przygoda. Bądź ciekawy/a, otwarty/a i nie bój się popełniać błędów. Islandia czeka na Ciebie!

Takk fyrir og gangi þér vel! (Dziękujemy i powodzenia!)